

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību
„Latvijas Augu aizsardzības pētniecības centrs”

DARBĪBAS UN ATTĪSTĪBAS STRATĒGIJA

2023. – 2027. gadam

Rīga, 2023

Saturs

Ievads.....	3
1. Stratēģijas mērķis	3
2. LAAPC vīzija	3
3. LAAPC misija	3
4. LAAPC darbības principi	3
5. Uzņēmuma darbības raksturojums	4
6. Materiāli tehniskais nodrošinājums	7
7. LAAPC cilvēkresursi.....	7
8. SVID analīze.....	8
9. LAAPC prioritātes 2023. - 2027. g. periodā.....	8
10. Svarīgākie vidējā termiņa uzdevumi.....	8

Ievads

Latvijas Augu aizsardzības pētniecības centrs (LAAPC) ir Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (LBTU) patstāvīga kapitālsabiedrība ar ierobežotu atbildību ar juridiskās personas tiesībām un patstāvīgu bilanci, kas ar tai norobežoto LBTU īpašuma daļu veic uzņēmējdarbību. LAAPC dibinātāja ir valsts. LAAPC kapitāla daļu turētāja ir LBTU rektores personā. LAAPC ir specializējies augu aizsardzības līdzekļu (AAL) izmēģinājumu veikšanā. Uzņēmums nozarē darbojas kopš 1913. gada un pirmais Latvijā 2006. gada septembrī saņēma labas pētījumu prakses (LPP) sertifikātu. LAAPC veic lauka izmēģinājumus:

- augu aizsardzības līdzekļu ražotājiem - produktu attīstībai un to laišanai tirgū;
- augu aizsardzības līdzekļu izplatītājiem, konsultantiem un lietotājiem - augu aizsardzības risinājumu efektivitātes salīdzināšanai un lietojuma optimizēšanai;
- augu aizsardzības zinātnieku vajadzībām – hipotēžu pārbaudei lauka apstākļos.

1. Stratēģijas mērķis

LAAPC darbības un attīstības stratēģija 2023. – 2027. gadam (stratēģija) ir uzņēmuma vidēja termiņa darbības un attīstības plānošanas dokuments. Tās mērķis ir pārdomāta un mērķtiecīga uzņēmuma attīstība un pēctecība. Stratēģiju periodiski nepieciešams aktualizēt, izvērtējot paveikto un nosakot prioritātes nākamajam periodam.

Stratēģija analizēta pašreizējā situācija, raksturoti LAAPC darbība, materiāli tehniskais nodrošinājums un cilvēkresursi. Izvērtētas stiprās, vājās puses, iespējas un draudi.

Lai LAAPC nodrošinātu stratēģisko mērķu izpildi, nepieciešami šādi priekšnosacījumi:

- tirgus pieprasījums pēc LAAPC veiktajiem pētījumiem un pakalpojumiem;
- stabili un atbilstoša apjoma finanšu resursi uzņēmuma attīstībai;
- kvalificēta un profesionāli motivēta darbaspēka pieejamība;
- efektīvs un kvalitatīvs tehniskais nodrošinājums.

2. LAAPC vīzija

LAAPC ir mūsdienīgs, profesionāls, konkurētspējīgs un ilgtspējīgs lauka izmēģinājumu veicējs.

3. LAAPC misija

Nodrošināt augkopības un augu aizsardzības nozari ar kvalitatīviem un aktuāliem lauka izmēģinājumiem.

4. LAAPC darbības principi

LAAPC darbības un attīstības stratēģijas izstrāde balstīta uz sekojošiem pamatprincipiem:

- 1) darbībai ir jāsekmē augkopības nozares ilgtspējīga attīstība, nodrošinot efektīvu un vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu un izmantošanu kultūraugu audzēšanā un kvalitatīvas, veselībai drošas produkcijas ražošanā, veicot lauka izmēģinājumus augu aizsardzības jomā;

- 2) nodrošināt augstu lauka izmēģinājumu kvalitāti. To nosaka LAAPC personāla kvalifikācija, kvalitatīvs un mūsdienīgs tehniskais nodrošinājums, sadarbība ar zinātniskajām institūcijām un nozares profesionāļiem;
- 3) darbība ir organizēta tā, lai efektīvi izmantotu LAAPC resursus lauka izmēģinājumu veikšanā, nodrošinātu ilgtspējīgu uzņēmuma attīstību un konkurētspējīgas izmēģinājumu cenas.

5. Uzņēmuma darbības raksturojums

Nozīmīgu vietu kopš institūcijas pastāvēšanas pirmsākumiem LAAPC darbībā ieņem AAL līdzekļu izmēģinājumi, kopš 2019. gada tā ir LAAPC vienīgā darbības joma. Izmēģinājumi galvenokārt tiek veikti AAL ražotāju vajadzībām. Lielākā daļa izmēģinājumu tiek izmantoti AAL reģistrācijas nolūkiem.

LAAPC veikto izmēģinājumu skaitu ietekmē jaunu darbīgo vielu un produktu izstrāde, ražotāju plāni to virzībai tirgū. Latvijas un Ziemeļu zonas¹ tirgus ir salīdzinoši neliels, tādēļ ne vienmēr interesants produktu ražotājiem. Arī ekonomiskā situācija nozarē ietekmē pasūtītāju aktivitāti un investīciju apjomus lauka izmēģinājumos. Tādēļ kopējais izmēģinājumu skaits un to struktūra ir ļoti mainīga atkarībā no gada.

Izmēģinājumu nepieciešamību jaunu AAL reģistrācijas nolūkiem nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1107/2009 un Ministru kabineta 2012. gada 24. jūlija noteikumi Nr. 509 „Par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū saskaņā ar Regulu Nr. 1107/2009”. Šie likumdošanas akti nosaka virkni kritēriju, kuriem AAL ir jāatbilst, lai tos varētu nodot tirdzniecībā. LAAPC darbība ir saistīta ar diviem no šiem kritērijiem – efektivitāti un ietekmi uz augiem vai augu produktiem (fitotoksicitāti).

Likumdošanas akti nosaka, ka AAL efektivitāte un fitotoksicitāte ir jānovērtē lietošanas apstākļos – Latvijas agroklimatiskajos apstākļos, pielietojot Latvijas lauku saimniecību lietotās audzēšanas tehnoloģijas.

LAAPC ir sertificēta AAL efektivitātes pārbaudei saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 9. novembra noteikumiem Nr. 909 „Kārtība, kādā izsniedz sertifikātu augu aizsardzības līdzekļu efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu veikšanai”. Šobrīd Latvijā ir vēl divi uzņēmumi ar šādu sertifikāciju: SIA AgroLab Baltic un SIA BASF. SIA AgroLab Baltic konkurē ar LAAPC, piedāvājot savus pakalpojumus plašam klientu lokam, savukārt SIA BASF izmēģinājumus veic tikai savām vajadzībām. Var uzskatīt, ka šobrīd LAAPC konkurē ne tikai ar Latvijā bāzēto SIA AgroLab Baltic, bet arī daudzām citām kompānijām mūsu reģionā un Ziemeļu zonā. LAAPC priekšrocības, salīdzinājumā ar SIA AgroLab Baltic, ir pieredze. Ziemeļu zonā LAAPC priekšrocības ir zemākas pakalpojumu cenas salīdzinājumā ar Skandināvijas valstīm un nemainīgi augsta kvalitāte.

LAAPC ir izveidojies klientu loks, ar kuriem ir ilgstoša sadarbība. Tā sniedz lielāku stabilitāti, atvieglo un uzlabo komunikāciju, līdz ar to arī sadarbības rezultāti ir labāki. LAAPC veiktie izmēģinājumi ļauj izvērtēt augu aizsardzības līdzekļu efektivitāti Latvijas agroklimatiskajos apstākļos, un lietotāji var būt pārliecināti, ka AAL ir pārbaudīti Latvijā un atzīti par efektīviem un drošiem.

Augu aizsardzības pasākumu izmaksām pieaugot, lauku saimniecības vēlas strādāt precīzāk un efektīvāk. Lai gan tirgū pieejamie produkti ir salīdzinoši daudz pētīti un izmēģināti, vietējie produktu izplatītāji un lauksaimnieki novērtē pienesumu, ko dod lauka izmēģinājumi, kas veikti, koncentrējoties uz kādu specifisku problēmu reālos apstākļos.

¹ ES augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijai ir sadalīta zonās. Augu aizsardzības līdzekļus zonā izvērtē viena valsts un uz šī novērtējuma pamata citas valstis zonā (Ziemeļu zonā – Lietuvā, Latvijā, Igaunijā, Dānijā, Somijā, Zviedrijā) pieņem lēmumu par augu aizsardzības līdzekļa reģistrāciju savā valstī.

LAAPC iesaistās arī zinātnes projektos kā tehnisko un praktisko darbu izpildītājs lauka izmēģinājumos. LAAPC specializācija un pieredze ir ļoti piemērota šādu darbu veikšanai. LAAPC darba apjomi un iestrādes ļauj būt izmaksu efektīviem un atbrīvot zinātnisko kapacitāti zinātnisko publikāciju gatavošanai un jaunu projektu pieteikumu sagatavošanai.

Klienti prasa arvien augstāku izmēģinājumu kvalitāti un īsākus rezultātu apkopošanas termiņus. Izmēģinājumu kvalitāti nosaka dažādu priekšnosacījumu ievērošana un izpilde:

- 1) piemērotas izmēģinājuma iekārtošanas vietas izvēle, kur tiek nodrošināta mērķa kaitīgā(o) organisma(u) klātbūtne nepieciešamā izplatībā/attīstībā, pietiekams tā(to) fona blīvums, kultūrauga sējums/stādījums ar augstu ražības potenciālu;
- 2) precīzu apstrādes laiku, produktu devas ievērošana, smidzinātāju kalibrēšana;
- 3) kaitīgo organismu identifikācija, to izplatības, nodarīto bojājumu pakāpes vērtēšana, nosakot arī attīstības dinamiku;
- 4) precīza ražas uzskaitē, tās kvalitatīvā un kvantitatīvā analīze;
- 5) datu matemātiskā apstrāde un analīze, izmantojot atbilstošas, lauka izmēģinājumiem piemērotas datu apstrādes programmas.

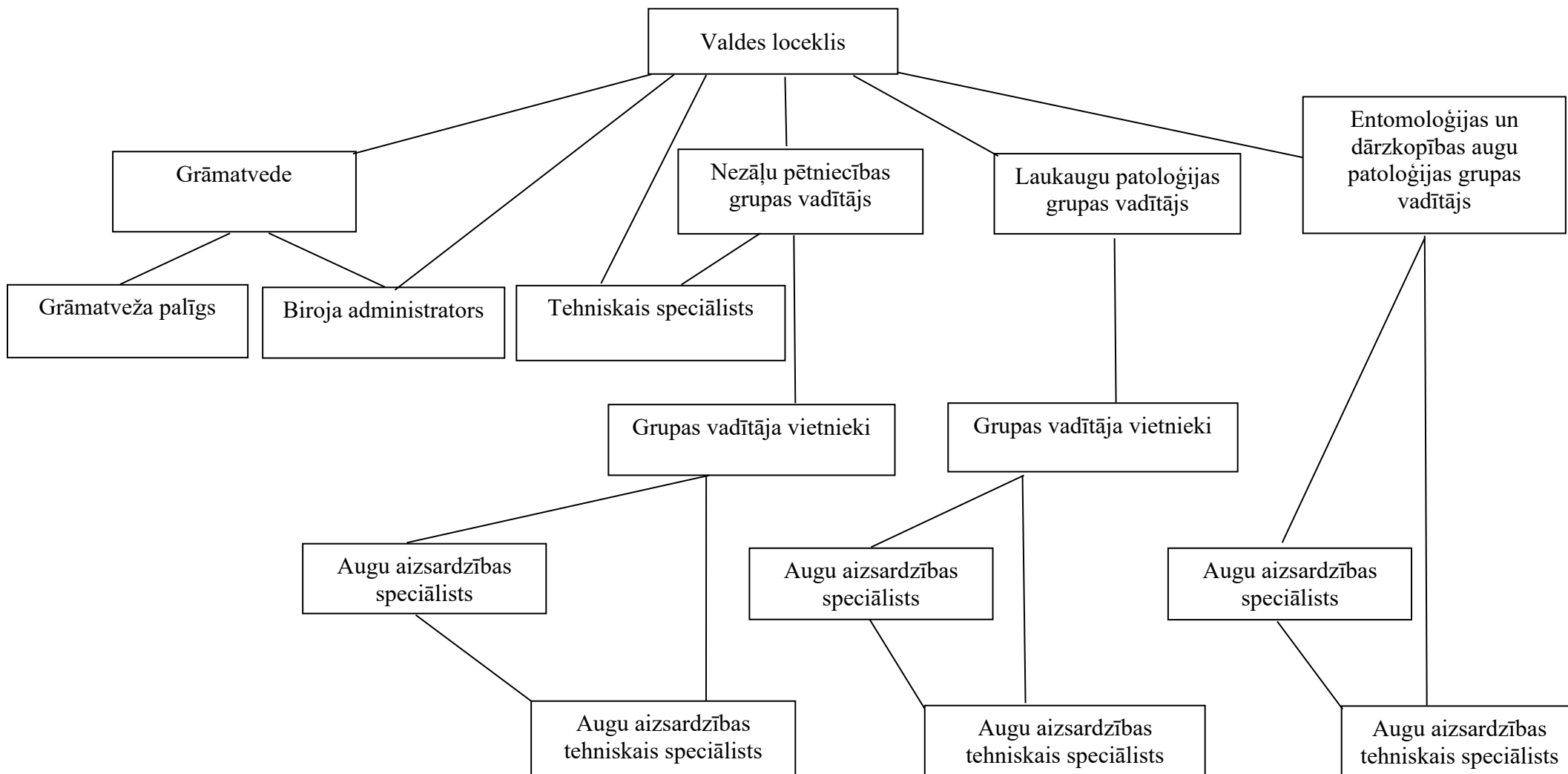
Lai šos darbus izpildītu augstā kvalitātē, tos veic saskaņā ar Eiropas un Vidusjūras Augu aizsardzības organizācijas vadlīnijām, Labas pētījumu prakses prasībām, standartdarbību aprakstiem. Darbinieki tiek apmācīti, un veicamo darbu kvalitāte tiek kontrolēta.

LAAPC izmēģinājumus iekārto platībās, ko apsaimnieko LBTU MPS “Pēterlauki”, MPS “Vecauce”, “Zemkopības institūts”, kā arī AREI Stendes un Priekuļu pētniecības centri un vairāk kā 30 lauksaimniecības uzņēmumi Zemgalē, Kurzemē un Vidzemē. Šī sadarbība nodrošina iespēju iekārtot izmēģinājumus daudzveidīgos un katra izmēģinājuma specifiskajām vajadzībām atbilstošos apstākļos. LAAPC, sadarbība ar LBTU mācību un pētījumu saimniecībām un zinātniskajām iestādēm, izmantojot to tehnisko nodrošinājumu un pakalpojumus izmēģinājumu vajadzībām, veicina efektīvu esošo tehnisko un personāla resursu izmantošanu. LBTU materiāltehniskie un cilvēkresursi kaitīgo organismu identifikācijā, dažādu augu paraugu analīzē, infekcijas materiālu sagatavošanā ir ļoti nozīmīgi LAAPC sekmīgai darbībai un LBTU zinātnieku pētnieciskai aktivitātei.

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) kontrolē, vai LAAPC, veicot izmēģinājumus, ievēro Labas Pētījumu prakses nosacījumus, kā arī izsniedz izmēģinājumu atļaujas un nosaka ierobežojumus pārbaudāmo AAL lietošanā.

LAAPC organizatoriskā struktūra atbilst galvenajiem veiktajiem izmēģinājumu virzieniem, veidojot pētnieku grupas, ko apkalpo administrācija un tehniskais personāls (attēls). Katras pētnieku grupas sastāvā ir četri līdz septiņi darbinieki, kas specializējušies konkrētajā virzienā, katrai grupai ir izvirzīts grupas vadītājs.

**SIA “Latvijas Augu aizsardzības pētniecības centrs”
organizatoriskā struktūra**

6. Materiāli tehniskais nodrošinājums

Viens no būtiskiem LAAPC darbības attīstības priekšnoteikumiem ir materiāli tehniskais nodrošinājums. Kopumā LAAPC tehniskais nodrošinājums ir labs un atbilstošs veicamajam darbam. LAAPC ir augstas kvalitātes velosipēda tipa izmēģinājumu smidzinātāji un moderni graudu paraugu analizatori. Ražas novākšanas tehnika tiek uzturēta kārtībā un tās precizitāte ir pieņemamā līmenī. Tehnikai novecojot, kļūst grūtāk to uzturēt tehniskā kārtībā, būtu nepieciešams to atjaunot. Tā kā LAAPC strādā ar dzīvjiem organismiem un viens izmēģinājumu cikls ilgst gadu, un aprīkojuma noslodze ir intensīva, ļoti būtiski, lai visi tehniskie procesi notiek bez sarežģījumiem un iekārtu atteikumiem. Būtiski, lai darbinieki var koncentrēties uz tiešo pienākumu veikšanu, nevis tehniskiem sarežģījumiem un problēmām. Darba videi jābūt tādai, lai veicinātu darbinieku produktivitāti un realizētu darbinieku potenciālu. Investīcijas darba vides, iekārtu un tehniskā aprīkojuma modernizācijā un atjaunošanā ne tikai uzlabo izmēģinājumu kvalitāti, bet arī palīdz samazināt izmaksas un uzlabo darba apstākļus. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu augstu esošo darbinieku apmierinātību un vajadzības gadījumā piesaistītu jaunus darbiniekus. Attīstības tendences nozarē pieprasa mūsdienīgu risinājumu ieviešanu, lai saglabātu konkurētspēju un veidotu pozitīvu uzņēmuma tēlu. Arī darbinieku veselība ir prioritāte un pastāvīgi tiek meklēti risinājumi, lai mazinātu darbinieku saskarsmi ar bīstamiem un kaitīgiem darba vides faktoriem (augu aizsardzības līdzekļi, troksnis, putekļi u.c.).

Šobrīd LAAPC nomā biroja telpas, palīgtelpas un laboratorijas Rīgā, Struktoru ielā 14A un Jelgavā, Rīgas ielā 67. Jelgavā, Paula Lejiņa ielā 2 uzņēmums nomā telpas lauksaimniecības tehnikas un materiālu uzglabāšanai.

7. LAAPC cilvēkresursi

Pašlaik LAAPC pastāvīgi strādā mazliet vairāk kā 20 darbinieki. Sezonāli kolektīvam pievienojas 1 - 3 darbinieki - studenti, praktikanti. LAAPC darbinieki ir augsti kvalificēti, lielākoties ar augstāko izglītību lauksaimniecībā un bioloģijā.

LAAPC darbības efektivitāti un kvalitāti noteicošais faktors ir tā personāls. Lai sasniegtu kvalitatīvus darba rezultātus, ir nepieciešams turpināt sekojošas darbības personāla jomā:

- 1) piesaistīt jaunus darbiniekus ar izglītību lauksaimniecībā vai bioloģijā, izveidot darba attiecības ar studentiem vēl pirms studiju beigšanas, lai jau studiju laikā tiktu pilnveidotas uzņēmuma sekmīgai darbībai nepieciešamās zināšanas un prasmes;
- 2) sekmēt darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanu, izstrādājot bakalaura un maģistra darbus augu aizsardzībā;
- 3) rosināt darbiniekus regulāri paaugstināt kompetenci un iegūt jaunu pieredzi, piedaloties dažādos izglītojošos semināros, konferencēs un citos pasākumos;
- 4) rosināt darbiniekus sekot līdzi augu aizsardzības nozares attīstībai, problēmām un risinājumiem;
- 5) rosināt darbiniekus ieviest savā darbā modernas darba metodes, pielietojot mūsdienīgu aparatūru un tehnoloģijas;
- 6) veicināt darbiniekus apzinīgi, kvalitatīvi un radoši veikt savu darbu, un līdzdarboties LAAPC attīstībā;
- 7) veidot LAAPC kā spēcīga, profesionāla un kompetenta uzņēmuma tēlu.

8. SVID analīze

Stiprās puses

- 1) Personāls ar augstu kvalifikāciju un pieredzi;
- 2) Laba reputācija;
- 3) Veiksmīga un ilgstoša sadarbība ar augkopības saimniecībām, kurās tiek veikti izmēģinājumi;
- 4) Mobilitāte un elastība.

Vājās puses

- 1) Nenodrošinām pilnu pakalpojumu paketi – nesagatavojam visu nepieciešamo dokumentāciju AAL galīgai reģistrācijai;
- 2) AAL izmēģinājumus veicam tikai Latvijā, nevis visā Ziemeļu zonā;
- 3) LAAPC nevar sniegt atzinumus par augu augšanas veicinātāju vai mikrobioloģisko preparātu efektivitātes rezultātiem.

Iespējas

- 1) Tehnoloģiju attīstība – cilvēku darba aizstāšana ar iekārtām;
- 2) Augošs pieprasījums pēc izmēģinājumiem no augu aizsardzības līdzekļu izplatītājiem, konsultantiem un lietotājiem.

Draudi

- 1) Augsts pieprasījums un konkurence par augu aizsardzības un augkopības speciālistiem;
- 2) Publiskā finansējuma pieejamība konkurentiem un to cenu politika;
- 3) Likumdošanas un uzraugošo institūciju prasību izmaiņas.

Secinājumi

SVID analīzes rezultāti rāda, ka personāls un izveidotais materiāli tehniskais nodrošinājums ir atbilstošā līmenī, lai veiktu kvalitatīvus lauka izmēģinājumus.

Iepriekš minētās vājās puses un draudi var nopietni ietekmēt LAAPC attīstību. Tomēr, attīstoties, pielāgojoties apstākļiem, mērķtiecīgi izmantojot piedāvātās iespējas, LAAPC nostiprina savas pozīcijas kā nozīmīgs un konkurētspējīgs lauka izmēģinājumu veicējs.

9. LAAPC prioritātes 2023. - 2027. g. periodā

Izmaksu kāpums visās jomās pieprasa darba procesu efektivitātes celšanu. LAAPC pēc iespējas jākoncentrē izmēģinājumus reģionos un jāsamazina attālums līdz tiem. Jāpārvērtē darba procesus, jāvienkāršo metodes, dokumentācija, jāautomatizē un jāmechanizē darbības, kur tas iespējams.

Tā kā augu aizsardzībā arvien biežāk tiek kombinētas tradicionālās augu aizsardzības metodes un līdzekļi ar integrētajām metodēm un profilaktiskajiem pasākumiem, LAAPC jāattīsta savas tehnoloģiskās iespējas veikt mēslošanas, augu augšanas veicinātāju, kultūraugu šķirņu un audzēšanas tehnoloģiju izmēģinājumus.

Kopumā augkopībā un augu aizsardzībā ir augsts pieprasījums pēc kvalificētiem speciālistiem un ierobežots piedāvājums, tādēļ pastāv augsta konkurence par darbaspēku. LAAPC jānodrošina konkurētspējīga darba vide un atalgojums saviem darbiniekiem.

10. Svarīgākie vidējā termiņa uzdevumi

Lai nodrošinātu stabilu darbu apjomu un izmēģinājumu skaitu, nepieciešams strādāt pie attiecībām ar esošajiem klientiem un veidot jaunas sadarbības. Jāstrādā pie uzņēmuma tēla un jāveicina atpazīstamība. Lielāka uzmanība jāpievērš vietējam tirgum, kur šobrīd ir labas iespējas

palielināt pasūtījumu apjomu. Attiecības jāveido, plānojot individuālas tikšanās, jāapmeklē nozares pasākumi un jābūt aktīviem sociālajos tīklos.

Aktuālākās problēmas, risināmie jautājumi un darbinieku vēlmes jānoskaidro, veicot anketēšanu (pārrunas). Plānotie galvenie izmērāmie darbības rādītāji apkopoti tabulā. Sasniedzamo rādītāju izgaismo plānota sākot no 2026. gada.

Plānotie darbības rezultāti

Rādītājs	Sasniedzamie rādītāji				
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.
Veiktie lauka izmēģinājumi	200	200	200	220	220
Lauka izmēģinājumi, kas sekmē zināšanu nostiprināšanu un pārnesi, efektīvu un vidi saudzējošu tehnoloģiju ieviešanu un izmantošanu, tūkst. EUR	100	100	100	120	120
Publikācijas sociālajos tīklos	10	10	10	15	15
Dalība pieredzes apmaiņas braucienos, izstādēs, semināros par lauku izmēģinājumu veikšanu, tehniskajiem risinājumiem un nākotnes tehnoloģijām	2	2	2	3	3
Speciāli iekārtoti lauka izmēģinājumu bloki ar lauka izmēģinājumiem piemērotiem kultūraugiem, to šķirnēm, mēslojuma režīmu, u.c.	10	10	10	15	15
Vidējā darba alga ar VSAOI uz 1 strādājošo gadā, tūkst. EUR	18	18	18	20	20
Darbinieku vērtējums darba videi, balles no 1 līdz 10	7	7	7	8	8

Lai uzlabotu izmēģinājumu kvalitāti un koncentrētu tos, jāturpina veidot speciāli iekārtoti lauka izmēģinājumu bloki ar specifiskiem kultūraugiem, to šķirnēm, īpaši izmēģinājumu veikšanai pielāgojot izsējas normas un mēslojuma lietojumu.

Atjaunojot materiāli tehnisko nodrošinājumu, jāizvēlas iekārtas un mašīnas, kuru ekspluatācijā nepieciešama mazāka cilvēkresursu iesaiste. Būtiska uzmanība jāpievērš, lai tās būtu lietotājam ērtas un drošas. Regulāri jādodas pieredzes apmaiņas braucienos, jāapmeklē tehnoloģiju izstādes, semināri un konferences, jāmeklē iespējas ieviest jaunas, efektīvākas tehnoloģijas. Vismaz reizi gadā jāizvērtē LAAPC darba efektivitāte un jāmeklē iespējas optimizēt darba procesu, saglabājot maksimāli augstu kvalitāti.

Lai spējīgākie speciālisti neaizplūstu uz labāk apmaksātām darba vietām, darba videi un atalgojumam ir jābūt konkurētspējīgam. Veicot pārrunas ar darbiniekiem, kuri nolēma pārtraukt darba attiecības ar LAAPC, galvenie faktori darba vietas maiņai bija atalgojums un papildus labumi, piemēram, darba auto nokļūšanai darba vietā un izmantošanai privātām vajadzībām. No tā varam secināt, ka LAAPC ir jāpalielina darbinieku atalgojums, un būtisks faktors darbinieku apmierinātībā ir darba vide un mikroklimats.